

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Az új szövetség tropusai. Borbély Györgynek füzetünk elején közlött értékes tanulmánya, mely tanári székfoglaló beszéde, külön lenyomatban is megjelenik, s kapható lesz szerzőnél Tordán 20 krért. A kik azt, mint felolvasást hallották, most mint olvasmányt élvezhetik újra.

Barátságos beszélgetések az unitárius vallásról, melyeket csendes órákban beszélgettek ifj. Keszi Pál és többen. Nyilvánosság elé bocsátotta egy balatonparti magánzó. Ára 30 kr. Ha jól vagyunk értesülve, egy ily nemű „vállalat“ először az unitárius vallás ellen jelent meg valamelyik buzgó református atyánkfia jóvoltából. Természetes dolog hát, hogy ily kihívással szemben valamelyik felünk jónak látta a kesztyűt fölvenni s mint a játékban ezt szokás: visszatromfolni. Eltekintve attól, hogy álláspontunkkal ellenkezik a vallásfelekezetek hitnézeteinek ily alakban való feszegetése: a szóban forgó kis művet sok tekintetben elég ügyesnek és mulatságos olvasmánynak találjuk. Lehet, a református atyafiak nem szívesen fogadják, de hát megmondottuk már, hogy a kezdeményezés dicsősége nem minket illet. A „beszélgetések“ tartalmára folyóiratunk nem terjedhet ki; nem is lenne így annak értéke. Ajánljuk azért: vegye meg a t. olvasó (kapható Horácsik János könyvkereskedőnél Kolozsvárt) és olvassa el. Népies és „barátságos“ hangon irt styljánál fogva népünknek hasznos olvasmányul szolgálhat. sz.

Bibliai Kalauz. Az ó- és új szövetség könyveinek rövid ismertetése. A prot. tanuló ifjuság számára Altherr Alfréd baseli lelkész nyomán írta Grätz Mór kolozsvári evangel. s illetve ág. hitvallásu pap. Ügyesen dolgozott, a biblia ismerésére növendék ifjaknak, s még inkább vezérfonalul a tanítóknak igen alkalmas munka, melyet ajánlunk figyelembe. Kapható Márton Kálmán könyvkereskedésében Kolozsvárt.

„A magyar románok és a magyar nemzet“ czimen küldetett be szerkesztőségünkbe egy csinosan kiállított füzet, melylyel magyar főiskolánk ifjusága válaszol Románia egyetemi ifjuságának emlékiratára. A mű XII. fejezetből áll. Nem bocsátkozhatunk részleteibe, mint nem politikai folyóirat. De ki kell fejeznünk, hogy méltó mű a magyar ifjusághoz. Az ily tárgyilagos felvilágosítások alkalmasok arra is, hogy a nézetek tisztázásával előkészítsék az utat a felebaráti szeretet nagyobb mérvű gyakorlására, mire az egy hazában élő pölgároknak, s éppen ott, a hol különböző fajok laknak, kölcsönösen oly nagy szükségük van.

KÜLÖNFÉLÉK.

Puritanismus és unitarismus. A puritánok az angoloknak amaz osztályához tartoznak, a kik a józan okosságtól vezéreltetve először ki léptek a római kath. egyházból, azután pedig az angol püspöki egyházból. A 17-ik száz év végén, az a törekvésük, hogy a Massachusetts államban a másképpen gondolkozókat törvény által elnyomják — melyet egészen a halálos büntetésig vittek — teljesen meghiusult. Ezután egy csendes korszak állott be; de a 18. száz év végén egy második mozgalom keletkezett, és a puritánok utódainak egy nagy része szakított saját hitelvél. Connecticut államban e szakítás politikai forradalmat idézett elő. Massachusettsben az állam által részesített kedvezményeket elvesztették, és unitárius és trinitárius Congregationalis egyházakká alakultak. Az unitárius mozgalom főhelye Boston lett, kiváló vezérférfia és képviselője: Dr. Channing Ellery Vilmos. A régi hit a vidéken megmaradt, de Bostonban az előkelő osztály az unitárius hitet vallotta, s a mely uralkodó felekezetté is vált Bostonban. De e mozgalom nem állapodott meg a régi unitarismusnál. Mert e mozgalom nem csak Channinget teremtette, hanem Parker Tivadart is. A külső formák és szokások természetesen lassabban enyésznek el, mint az éltető elvek. Azután is nagyon sokáig az ősapáknak szigorú hite, a vasárnapnak szigorú meginneplése, s a gyanu minden multság iránt, fennmaradt. E szokások rendre eltűntek, kivéve a vasárnapnak puritán módon való megünneplését, mely még most szokásban van az Egyesült-Államokban és Angliában. Az az átalakulás, melynél fogva e változás megtörtént, vallásfejlődési szempontból egyike a legérdekesebbeknek. A mozgalom a római katholicismusból indult ki, s lett belőle angol püspöki egyház; ebből ugynevezett independens calvinisticus hit formájával, és végül aztán unitárius.

Vallásosság Franciaországban. Franciaországban meglepő fordulat állott be ez idő szerint a vallásosság külső nyilvánulásaiban Nyolcz-tíz évvel ezelőtt, míg az irodalomban a materialismus uralkodott, a hivatalos körök a vallással és annak képviselőivel keveredtek harcba. A kormány kidobálta czelláikból a barátokat, a fészületeket kihordták